

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft, félévre 2 fttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Aron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**.

A gabonafutó bogár. (Zabrus gibbus.)*

E bogár nálunk mindig nagyobb tért foglal el, ez idén többek közt Győr, Mosony, Sopron, Temes, Bars és Zemplén megyében lépett fel pusztítólag.

A bogár a futó bogarak családjába tartozik, melynek káros voltát sok ideig nem hitték a szakemberek, míg végre többeknek pontos kutatása és megfigyelései minden kétségen kívül helyezték, hogy e bogár nemcsak nem hasznos, hanem felette káros. Az ivarérett állatnak — a bogárnak — hossza 15 mm. szélessége 6—6,5 mm. Gyors mozgása, 5 izü tarsusa csápjainak alakja után könnyű felismerni, hogy a futóbogarak családjába tartozik. Többi rokonától abban különbözik, hogy torpajzsa széles, pupos, egész testalkata tojásdad idomu, hosszukás, nehézkes. Felső oldalán sötétbarna — fekete, alsó oldala különösen pedig lábai vörösesek. A csápok a torpajzs hátuljáiig érnek. A fedő szárnyak mélyedéseiben pontozottak, mely pontokat azonban szabad szemmel nem láthatni mindeniknél egyformán jól, a nagyító üveggel azonban mindeniknél jól fellelhetők. A bogár körülbelül június elején — közepén jelenik meg; nappal buvó helyeken, kövek, göröngyök sat. alatt tartózkodik, este előbúvik és a gabona szárán ül, a tejes gabonát pusztítva.

A bogár pusztítása ez ideig csak a rozusra és búzára szorítkozik, különösen a még tejes gabona

*) A nmlgu földmívelési miniszterium által közölt jelentése a magyar-óvári gazdasági akadémia szaktanárainak. Szerk.

szemeket szereti, de ilyenek hiányában a már keményebbeket is megrágja. A párosodás szinte ez időre esik, a peték a földben rakatnak le; az álcák még ugyanazon évben kikelnek, mintegy aratás után. Az áleza élénk mozgása által hamar szembeötlik, feje fekete vagy sötétbarna, igen jól kifejtett rágókkal, teste 12 gyűrűből áll, az első gyűrű nagyobb a többinél, és oly fekete mint a fej, a 2-ik és 3-ik gyűrű felső oldalai egészen barnák, világosabbak a fejnél, a többi gyűrű legömbölyített élű barna négy szögekkel bir, a felső oldalon, mely négy szögnek szürkés fehér foglatja van, a test két oldalán szintén barna pontok láthatók. A lábak világos sárgásak; a test nyulánk, egy kissé laposra nyomott, meglehetősen egyformán széles, csak a végső gyűrű vékonyodik el egy kissé, ezen két húsos nyujtvány is látható a felső oldalon. Az egész lárva viaszfénynyel bir, s csak kevéssé szőrözött. Fejlődése tartamát illetőleg régibb, különösen német entomologusok azt 3 évre teszik, az újabb általunk is több év óta folytatott megfigyelések után majd teljes bizossággal mondhatni, hogy fejlődésére csak egy évet igényel. Bizonyítja ezt azon körülmény, hogy tavasszal mindig csak egy forma nagy álcákat találtunk, holott ha a fejlődés három évre terjedne, különféle apróbb és nagyobb álcáknak kellene jelen lenni. Az álcák közül többet szobában megfelelő körülmények között tartva, azok mind bebábozták magukat, és a júniusban megjelent bogarak petéket is

raktak. A petékből kikelt álcák azonban később tönkre mentek, és azért nem constatálhattuk a fejlődés megfigyelése által, hogy mily hosszú időt igényelnek kifejlődésükre.

Az álca nappal a földben tartózkodik; függélyes lyukakat ás magának a gabona tövében, e lyukak mélysége változik a lárva kora, s az idő szerint fiatalok csekélyebbet fúrnak, az idősebbek mélyebbet, a tél beállta előtt szintén mélyebbet mint nyáron át. Az álca nem a gabona gyökerét pusztítja — mint azt sokan hitték — hanem a levelét, a még alig kikelt vetésen már megkezdik pusztításukat. A rágás módja igen sajátos, a mennyiben a levelet nem harapják vagy rágják le teljesen, hanem csak megrágják. A megrágott levelek összegöngyölödtek, néha csak az erezet marad hátra, az erezet közötti gyöngébb rész pedig ki van éve. Nagy kártékonyága ép a pusztítás ezen módjában leli magyarázatát, ha teljesen lerágnák a leveleket akkor a növény új hajtásokat hozhatna, fiatalabb levéllel pótolná a lerágottat, így azonban újból nem hajt, hanem az egész lassanként tönkre megy. A pusztítás módja hozza magával, hogy sokkal többet tönkre tesz, mint a mennyit a megemészt. Főképp a búzát, rozsot és árpát támadják meg, a zabot állítólag megkímélik. A megtámadott helyek messziről nézve hasonlítanak tavasszal a fagy által megkárosított vetésekhez. Igen gyakran láthatni, hogy a tábla széléről nyomulnak folytonos pusztítás mellett mindig beljebb. Ezen esetben a szomszédos földekről, a hol valószínűleg már elfogyott a táplálékuk, vándoroltak át.

A bebábozás májusban történik, bebábozás végett mélyebbre mennek a talajba. A báb színe világos fehér, sárgás előre álló lábakkal.

Ellene legsikeresebben okszerű vetés forgó által hathatunk.

Hazánkban bizonyos rovarok, mint ép az említett vagy pedig a hesseni légy, különösen azért képesek oly nagy mértékben elszaporodni s oly nagy pusztításokat végbeinni, mert gazdálkodásunk nagyon egyoldalú, csak is a kalászosokra alapított. Oly földeken pedig, hol gabona után ismét csak gabona következik, a kalászosok ellenségei mindenhá feltalálják a lételükhöz szükséges kellékeket. A szóban forgó rovar pld. győr- és mosony megyei gazdák összhangzó nyilatkozatai szerint mindenütt ott

lépett fel elsőbben, azokat a vetéseket pusztította el mindenek előtt, hol őszi után őszi vettetett. A hol tehát e rovar mutatkozik, ott elkerülhetlenül szükséges, hogy okszerűbb vetés forgó tartassék be. Ha csak lehetséges, nem kell gabona után gabonát vetni, semmi esetre sem szabad őszi után őszi vetni, mert különben állandó calamitáskép fog fenn maradni a bogár az illető vidékeken. Ha valahol már egyszer fellépett, ott csak is az álcák ellen lehet eredménynyel működni. Azon helyeket ugyanis, hol fellépett, be kell keríteni 1 1/2—2' mély lehetőleg meredek árokkal és ha olcsón kaphatni meszet, ezt kell az árok fenekére hinteni, de kellő mélység megtartása mellett, ezen utóbbi intézkedés el is maradhat. A bekerített területet jó felszántani, mert akkor előbb vége lesz az álcák táplálékának és ezek előbb vonulnak az árokba, hol is gyermekek által agyon taposhatók.

A szóban forgó bogár mindenesetre nagyobb figyelmet érdemel, mert valószínű, hogy az említett helyeken kívül másutt is fellépett, csak hogy talán a gabona kifagyásában keresték a baj magyarázatát, a mint arról több helyen személyesen győződünk meg.

Útmutatás a Mezőség kopárainak befásítására.

Irtá: **Fekete Lajos.**

(Folytatás)

VI. A bükk.

E fanem ugyanazon szerepre van hivatva a Mezőségben, mint a gyertyán, t. i. fényigényes fanemek, különösen a tölgy és erdei fenyő, s tán néhol az ákác alá és közé való megtelepítés végett, mint a talajt jól beárnyoló és javító fanem. Sajnos azonban, hogy megtelepítése sikeréhez még kevesebb reményt kötünk, mint a gyertyánéhoz, mert a mellett, hogy üde, nyirkos és erőteljes talajt kíván, hűvösebb éghajlatot is igényel, mint a Mezőségé, úgy hogy e fanemmel legfeljebb csak a Mezőség magasabb emelkedésein és itt is nagyobbára csak az északra hajló oldalakon számíthatunk sikerre. A bükk megtelepítését még az is nagyon nehezíti, hogy a késői fagyoktól igen sokat szenved. A tavaszi fagyok és szárazság egyik erdei fánknak sem ártanak fiatal korában annyit, mint a bükknek.

Természeténél fogva tehát e fanem megtelepítése a már megjelölt termőhelyeken is csak más állab védelme alatt fog sikerülni.

Ha már vágható erdei fenyő állabaink lesznek, a mi 20—25 év múlva már beáll, ha csak rúdas nevelése volt a cél, akkor a jól megritkitott fák védelme alatt, a jelenté-

kényen megjavult talajon nem lesz nehéz a bükköt megtelepíteni.

Ha hamarabb akarjuk e faneknek akác vagy tölgyes közt hasznát venni, akkor biztosabban célt érünk vele, ha az előbbi fanemeket oly magasra nőni engedjük, midőn a területet félig beárnyékolják, s csak akkor ültetjük vagy vetjük a bükköt közéjük. Célt érünk egyébiránt különben nem nagyon kedvezőtlen termőhelyen akkor is, ha 4—5' (10—13 cm.) magas ültőnczöket oly sűrűn ültetnénk, hogy a talajt a kiszáradástól már megvédni képesek legyenek. A talaj jó megdolgozása mellett e volna a legbiztosabb eljárás, de egyszersmind a legdrágább is.

A bükk-makk késő ősszel hull. A földről szedett vagy összeseprett s azután levelektől és a kupacsoktól megtisztított makk eltartása ép oly nehéz, mint a tölgymakké (lásd és köv. lapon.)

Ha a bükköt védertvény vagy kiritkított állabok alatt vetés által akarjuk megtelepíteni, akkor a talajt foltonként miveljük meg, a mint ez a gyertyánál le volt írva; csak-hogy itt már a kapának lehető mélyen, nem csak felületesen kell járnia. Az apróra kapált talajba a makknak föld alá hozása történhetik mindazon módokon, melyeket a tölgyvetésnél le fogunk írni, mindazáltal azon megjegyzéssel, hogy a bükkmakkot oly mélyre vetni nem szabad; ennek $\frac{1}{2}$ —1' (1—2,5 cm.) takaró elég; $1\frac{1}{2}$ " (4 cm.) már igen sok. Legegyszerűbb dolog azt jól begereblyélni vagy még jobb nagyon sekély kapavágásba (kapa után) vetni.

A bükk ültőnczök nevelése, iskolázása és kiültetése tökéletesen megegyezvén a gyertyánéval, erre nézve az ott mondottakra utalunk, csak azt tevéen hozzá, hogy a bükk csemete valamivel gyorsabban nő.

VII. A tölgyek.

A) Általános.

Az európai fanemek közt egy sincs, mely sokoldalú hasznosságánál, klimai és talaji igényeinél s azon körülménynél fogva, hogy bármely üzemmódot és vágásforgást megenged, a Mezőség beerdősítésére oly alkalmas volna, mint a tölgy. Ez kitűnő szőlőkarókat, legtartósabb vesszőt gátak és sövényeknek, legkeresettebb mű- és épületfát, értékes cserkérgét, makkot és a mocsártölgy gubacsot is szolgáltat. Feltéve, hogy a megtelepítendő erdőknél hosszú vágásforgásra a nagy faszükséglet miatt számítani nem lehet, a tölgyfa kitűnő sárjádzási képességénél fogva rövidebb vagy hosszabb vágásforgású sarjerdő üzemet enged meg, mely csekélyebb mű- és tűzifa mellett oly értékes cserkérget adna a Mezőségen, hogy aval a némethoni ép úgy nem versenyezhetné, mint nem versenyezhet a magyarhónival, mely a francia csérkérgénél kévéssel, vagy helyes kezelés mellett semmivel sem áll hátrább; s így nagy kivételre számíthatna.

A tölgy mély, üde és erőteljes talajt kíván. A talaj sekélyisége a Mezőség legtöbb helyén nem akadályozza a tölgy megtelepítését, de akadályozza a fennforgó területek soványsága, szárazsága, déli oldalokon a nap hevé, keletükön a szárító szelek.

A hol a talaj termékeny s rajta gabnát és kapás növényeket természetni lehet, ott a tölgy megtelepítése semmi nehézséggel nem jár; s akár vetéssel, akár ültetéssel olcsón s biztosan kivihető. Sovány, száraz oldalak azonban, a melyenek beerdősítésére véleményt adni e művecske célja, a tölgyet egyenesen és más fanem segítsége nélkül megtelepíteni és felnevelni nem sikerülne. E fanemeknek, melyeket a tölgy előtt vagy avval együtt kellene megtelepíteni, céljuk a talajt javítani, naptól, széltől védni s kiszáradását ez által meggátolni. Természetes, hogy e fanemeknek, hogy megtelepíthessük, elégülekenyeknek is kell lenniök. E tekintetben ajánlkoznék az akác és talán az aylanthus, annyi-val is inkább, hogy gyengén árnyalván be, a tölgy között fiatal korában pár évig kellő védelemben részesülne, a nélkül, hogy elnyomatnék. De ezek — felette gyors növéskünel fogva — csakhamar úgy elfoglalnák a tért ágaikkal, hogy a tölgyet azok legalyazása vagy kivágása által volnánk kénytelenek folytonosan védeni; és a tulságos beárnyalás alól felszabadítani. Ennek következése az lenne, hogy e fanemek rendkívüli gyöksarjádzási képességüknel fogva a területet sarjaik által elárasztanák, melyek a lassan növvő tölgyeket pár év alatt erősebben elnyomnák, mint korább az anyatörzsek. Hogy meg lehetne e kisarjazást — az anyatörzseknek levágása előtti lehántása s ez által való kivészése által — akadályozni, az még oly kérdés, melyet előbb kísérletek által kell eldönteni. Ezek hiányában nem ajánlhatjuk az említett két fanemet a tölgy számára védertvénynek.

Vannak azonban e célra oly fanemek, melyek más országokban nyert tapasztalatok után ítélve, tervünk kivételét biztosítják. Ezek: az erdei fenyő és a gyertyán, s a magasabb helyeken s északi oldalakon a bükk, melyek legelső ertvényeit a Mezőségen úgy kellend annak idejében üdvözölnünk, mint a tölgy új korszakának előhirdetőit.

Ezeket valamivel jobb és a kiszáradástól éjszaki fenyés vagy földemelkedés által védett talajon a tölgyvel egyszerűen is meg lehetne telepíteni; de nagyon elsoványodottan a tölgy azonnali megtelepítéséről kénytelenek vagyunk — annak talaj igényessége miatt — lemondani s ezt azon időre halasztani, midőn a föld az erdei fenyő által már jobb karba hozatott, mire egy pár vagy feletté kedvezőtlen esetekben néhány évtized szükségés.

A megtelepítésnél a tölgyek különböző fajaira is okvetlen tekintettel kell lennünk.

Nincs kétségünk benné, hogy a klima a molyhos vagy magyal tölgynek is megfelelné; és Erdély azon sziklás vidékei, hol gondatlan erdőpusztítás által a mészko sziklákról a talajt a záporosók lehoradták, más tölgyneimmel kísérletet is kár volna tenni. Ilyen viszonyok azonban a Mezőségen tudunkra nem fordulnak elő. Itt csak elsoványodott agyagos, fővényes hegyoldalak és lankás helyekről van szó, melyek rendszeren hasonló talajgygyal bírnak s így a gyökerzet lélele terjedésének nagy gátat — kivéve a szivós agygrétegeket — nem vetnek. Itt tehát, tekintve a magyal tölgynek nagyon lassu növesét, evel nem is foglalkozunk.

Hátra van a cser-, kocsányos és csoportos tölgy. Ezek közt a legelső ugyan legjobb tűzifát ad; de mint épületi fa a más kettővel nem versenyezhet, s kérge sem alkalmazható a cserüzemre. Művelését tehát csak tűzifa szempontjából lehet helyeselni. Mai nap azonban az erdőtelepítésnél is a lehető legnagyobb jövedelmet és használhatóságot szoktuk tekintetbe venni, mely tekintetek a kocsányos és csoportos tölgyet majdnem egyenlően védik. A csoportos tölgy kérge cserző anyagnak azonban alkalmasabb és keresebb; törzse rendszeren tisztább és hasíthatóbb: ellenben a kocsányosnak makkja nagyobb, és a gubacs is ezen terem. Itt azt hisszük legtöbbet nyom az összehasonlítás mérlegében a jó cserző kéreg, mely a vitát a csoportos tölgy előnyére dönti el. Különben is oldalos helyen, száraz, agyagos talajon jobban tenyészik a csoportos tölgy; míg a kocsányos lapályos, fővényes, kissé nedves talajban van leginkább otthon. Ehez járul még az is, hogy kedvezőtlen termőhelyen a kocsányos tölgy megtelepítése nehezebb, mint a csoportosé.

Mi tehát, ha sarjerdőüzemet kell szem előtt tartanunk, határozottan a csoportos tölgyet pártoljuk leginkább a Mezőség befásítására, a nélkül azonban, hogy a kocsányost és tűzi fa tekintetéből a csert is kizárnók. Lapályosabb, szárazságban nem szenvedő és porhanyó talajon a kocsányos tölgynek is ép oly jogosultsága van, s ha jó maghoz jutunk, nagy csemetével rendelkezünk, ültessük vagy vessük ott ezt is; sőt jobb ertvény anyag hiányában telepítsük meg a csert is kitűnő tűzifája miatt; oldalos, száraz és sovány helyeken azonban, s ha csererdőt akarunk telepíteni, a csoportos tölgynek adjunk előnyt, s ez utóbbi esetben azt kocsányossal ne keverjük, s még kevésbé cserrel, mi által a termelendő kéreg jósága nagyon alászálna, s a gazdaság okoszerű vitelében a leghelyesebb forda megtartásában akadályozva volna az erdőgazda, mivel e tölgyfajok kérgei jóságuknak maximumát különböző korban érik el.

B. A megtelepítés módjáról és a talaj megműveléséről általában.

A tölgynek megtelepítése akár magról, akár ültetés útján könnyű és biztos a neki megfelelő talajon, s általában nem könnyen határozható el, hogy a fennforgó viszonyok közt, melyik mód lenne előnyösebb.

Ha legelőt akarnánk gyéren befásítani, hogy azután is legelőül használtassék, akkor természetesen csak oly magas ültőnczöket lehetne használni, melynek koronáját a legelő marha már el nem éri (10—15' magas suhángok.)

De hol a legelő teljes kizárásával akarunk beerdősíteni, a mi mellett a fennforgó viszonyok közt fontos és úgy hiszem alig megtámadható indokok szólnak, ott a vetésnek és kisebb ültőnczökkel való ültetésnek kell előnyt adnunk, mivel ezek sokkal kevesebbe kerülnek. Azonban még mindig tág terünk van a választásra a vetés és ültetés közt, valamint az ültetésnél egy két éves magoncok vagy 2—4 láb magas iskolázott csemeték közt.

Habár az erdő-gazdák jelen korban általában az ültetést tartják sikeresebbnek a vetésnél, mindazáltal e te-

kinetben a tölgy kivételt szenved; mert azon előnyökkel, melyekkel az ültetés dicsekszik, a makk vetése is nagyobbára bir. Ugyanis a makk vetése által is lehet a növények egymástól távolát szabályozni, mi más apróbb és rosszul kelő magvaknál nem áll; a makk mélyebben jöhet föld alá, mint más erdei magvak; s így nincs annyira kitéve a kiszáradásnak csirázás közben; a fiatal tölgyecske mindjárt első évben mélyebben bocsátja lefelé szivgyökerét, s így biztosítja magának a föld nedvességét az alsóbb rétegekben. A vetés olcsósága miatt sűrűbb állást enged meg, mi által a talaj hamarabb és teljesebben beárnyékolatik, sugarabb és ágtalanabb törzsek nevednek fel. Igaz, hogy a növény az első évben csak jó talajban lesz hosszabb 3—4 hüvelyknél, s így a gyomok elnyomhatnák; de ez ellen jó széles vetéscsok vagy pászták és a gyomlálás által biztosíthatjuk magunkat a legtöbb esetben. A hol a talaj buja, s a magas gyomnövényeknek nagyon kedvez, ott mégis jobb az ültetés; ellenben hol a gyomok gyors elterjedésétől nem tarthatunk, ott a vetést kell választanunk.

(Folyt. köv.)

A szőlőinket ért fagy után.

Gyéres, máj. 27. 1876.

A nagy csapás, mely minket, szőlőművelőket ért, mindegyikünknek kötelességévé teszi segíteni rajta, a hol csak lehet. Báró Bábo a klosterneuburgi szőlőművelő-iskola igazgatója az 1873-beli június 1-ki „Weinlaube“-ban, ily esetben, mint a mostani, az elfagyott jövéseknek levágását tanácsolja az első vagy a második szemig, melyek a mint ő mondja s mint én is most valóban találok, sok helytt zöldön maradtak.

Én magam nem felelek ugyan e nézetért, mert még azt nem próbáltam, de az ő tapasztalatai e szakban annyira elismertek, hogy magam követni fogom tanácsát s azt követni másoknak is tanácsolhatom.

De ha a zöld hajtások egy láb hosszát elérték s még annál hosszabbra is nőttek és a levelek, hegyek és szőlőjövésék elfagytak, de a vastag része a jövésnek még mind zöldön maradt, akkor jobb nem a szőlőtő ezen szemekre bizni magunkat, hanem azon fiatal növényre, mely a levelek szegletében találhatik. Ha a vegetációnak a fagy tetemes kárt tett, legjobb a szőlővesszőt újra metszeni, ahoz hasonlólag, mint az hat héttel azelőtt a tavalyi vesszővel történt.

Többszöri kísérletek után, melyeket nekünk itten, fájdalom, annyiszor van alkalmunk tenni, arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a meg nem sérült részen a hajtásoknak alant való metszése folytán, mert ez által a későbbi hajtások erőteljesen fejlődnek ki — még szép bortermetést lehet várni; különösen bebizonyult ez az 1866-ki évben, mikor a fagy a növényeket azon időben vette el, mikor már a szőlő virágzását lehetett várni. Számos gerezd fejlődött ki még azután is, melyek ugyan nem értek teljesen meg, mert már késő volt az idő, de a bort mégis meg lehetett szűrni belőlük. Ha a nagyon ki-

jött és elfagyott szőlőhajtások növése egyszerűleg, a mint szokott történni, bántatlanul hagyatnak, úgy minden ép szem még kicsirázik, különösen azok, melyek a hajtás hegyén vannak, miáltal egy részt a nedv igen eloszlik, nem elegendő jut a gerezdek táplálására s másfelől a jövő évi szőlőmetszést bajosan lehet végrehajtani a normál megszokott mód szerint.

Mondják, gyakran megesik, hogy egy fagy-év a termést két évre is megrontja. Ez igaz, ha a megmaradt hajtásokat nem metszük újra meg, hanem hagyjuk, hogy rendetlenül újra kihajtsanak; ellenben megmetszve a helyes helyeken, ép, termő vesszőhajtásokat adnak, melyek a következő évben bizonyos termésre nyujtanak kilátást.

Legnagyobb kárunk akkor esik, ha ugyan egy évben előbb a főbb szemek fagnak el s aztán két hét múlva egy második fagy által az újra kicsirázott szemek vesznek el, mert a szőlőtőnek, melyen több hátramaradt szemek nincsenek, új szemeket kell kihajtania és pedig a régi vesszőből; aztán a jövő évben metszett hajtások nem termékenyek, mert nem két év a fája. Ez esetben minden bizonytalansággal két évre hat a fagy; de az ideai fagyot nem tekinthetjük oly károsnak és erős meggyőződésünk szerint az említett kezelés szerint még ugyanezen évben bort szűrhetünk, valamint jövő évben bő szüretet remélhetünk.

Paget János.*)

A f a g y r ó l.

Tisztelt szerkesztő ur!

Körutamban ért a május 20—21-ki fagy és hideg; kötelezőségemnek tartom e hideg következményeit tudatni. Tövisen voltam május 20-án reggel, hol a szőlőkben az 0 ponton levő hideg kevés kártugyan okozott, de nem végelpusztulást. Krakkó, Czerna, Magyar-Igen, Sárd, Kiszfalud, Borbánd, Gyula-Fehérvár, le a Maros mellett Bokajig a Maros balpartján Felkenyéren hirtelen egybe járva és mint Bokajnál tudakozódtam Zámig teljesen és határozottan, mint szemmel látott tanu irhatom, hogy az olvasott és hajlott károkhoz mérten itt semmi kár nincsen; itt-ott kevés nyomai látszanak az egyes leveleken a fagnak, azonban törökbuza, paszuly, pityóka mind megmaradtak. F e k e t e P á l, szőlészeti vándortanár.

Déva környékét a fagy május 19-én kezdve szintén meglátogatta, de jelentékenyebb veszteséget nem okozott. A kapás növények lapályos helyeken, mélyebb völgyrészekben mindenestre megsínylik, sőt a szőlőre is mutatkozik hatása, de mind nem oly mérvben, hogy aggodalomra ok lehessen. (K.)

Csik-Szeredán két hétig tartó esőzés után május 20-án a hegyeken hó esett. Két éjszaka egymásután kemény fagy volt; mult éjjel két hüvelyknyire fagyott meg a föld. Törökbuza, pityóka és egyéb kerti vetemények egészen tönkre mentek. A hó a gabonának is ártott, mert a földre letörte. A bőven termett

*) Kérjük a „Kelet“ t. szerkesztőségét az általa közlött cikket így kifigazítani.

S z e r k.

gyümölcsből egyetlen bogó sem maradt, még a a fák levelei is lehervadtak. Az áprilisi rendkívüli kedvező időjárás kipótlatatlanul megboszulta magát. (K.)

A fagy következtében Besztercze vidék minden részében a gyümölcs, törökbuza és rozs erősen szenvedett, a szőlő teljesen elpusztult. Kóhalomban és környékén a gyümölcs, pityóka és törökbuza teljesen, a rozs ellenben részben megsemmisült. — Segesvárt s N.-Sinken a szőlőben szintén nagy a kár. — K.

Szénaverős községéből (Nagy- és Kis-Küküllő közt) írják: Azok, kik 50—60 évre ezelőtt vissza tudnak emlékezni, nem emlékeznek arra, hogy a dér a szőlőhegyeket valaha úgy elpusztította volna, mint az idén május 21-én tette. A magasan fekvő szőlőhegyek még türethetően megmenekedtek, de az alatt fekvő szőlőhegyek valódi fájdalommal töltik el a nézőt. A Nagy-Küküllő völgyében a fagy általában nagy károkat okozott. Kis-Kapustól Segesvárig a szőlőhegyek erősen szenvedtek. Medgyesen és környékén, a védettebb helyen levők kivételével, a szőlő elfagyott. (K.)

Könyvismertetés.

„Zöldség termelés“ czimen Légrady testvéreknél Budapesten egy mű jelent meg, melyet Bouché J. „der Gemüsenseba u“ nagy kitüntetésben részesült műve után — hazai viszonyainkhoz alkalmazottan Grubiczy Géyza és Marc Ferencz szakférfiak irtak, gyakorlati utmutatóul a konyhakertészetben. Ára?

E mű teljes biznysága annak, hogy fönn jelzett — hivatott — írók közreműködésével kertészeti irodalmunkban ez által nagy hézag lett kipótolva. Igen, mert ebben kertészkedő közönség szerencsésen egyesítve fogja találni az elmélet tanait, a gyakorlat tapasztalatával.

Ne ijedjünk meg attól, hogy német származás, habár nyakig is laktunk a drága „szomszéd dal“, mert e munka tökéletesen magyarrá idomított, minden iziben, és valóban olyanná, melynek segélye nélkül dolgozhatunk, izzadhatunk, fáradhatunk; de munkánk mindig hiányos, tökéletlen leend. Nincs egy mozdulat, nincs egy lépés, mely ebben kellő utasítás nélkül hagyatnék, az elsőtől az utolsóig — és pedig — a mint mondani szokták kézzel fogható világításban.

A 70-dik lapig általánosságban mond el mindent, s csak ezután tér rá a részletekre: az egyes veteményfajokra, végezve a Champignon gombával a 136-ik lapon.

Nyelvezete annyira magyaros s ezen kívül népszerű és szép, miszerint sehogy sem ismerhetni reá — benne — az idegen plántára.

Ne féljünk hát tőle, sőt öleljük szorosán keblünkre, szerezzük meg okvetellen s így majd nőink akarata s e könyvnek áldásos utasításai fölvirágoztatják zöldség termelésünket, mely eddig oly hiányosan, hogy ne mondjam: okszerűtlenül üzetett.

Szentgyörgyi Lajos.

T A R S A L G Ó.

Verseny-feltételek

A kolozsvári löversenyek sorozata szeptember 22-én és 24-én.

Első nap: péntek, szeptember 22-én.

I. Államdíj 300 db. 10 fr. arany. Futhat minden Erdélyben ellett és felnevelt kancza és mén. Táv. 3216 méter. Teher 3 évesre 52 klgr., 4 é. 62 klgr., 5 é. és id. 66-50 klgr., ménre 1-50 klgrmmal több; 1200 frt értékű verseny nyertesére 3 klgr., két ilyen vagy egy 2500 frt értékű díj nyertesére 5 klgr. több de nem halmozva. Nem Erdélyben fogantatott, de anyjukkal behozott csikókra 1-50 klgr. több Magyarországon ellett mén, vagy kancza ivadéka 2-50 kil. — mindkettőre 4 kil. kevesebb. Tét: 100 frt. fele bánat, egy hóval a verseny előtt jelentve 25 frt. Tét- és bánatösszeg fele a második lóé. Nevezés 1876. július 20-ka, 12 óráig bezárólag.

II. Hölgyek dija. Tiszteletdíj. Minden erdélyi tulajdonos birtokában levő ló számára. Távolság: 2010 méter. Teher 3 é. 62-50 kil., 4 é. 70-50 kil., 5 é. és idősebb 73 klgr.; ménre 1-50 kil., telivérre 2-50, kil. több. Lóra, mely futás végéig még gyepen meg nem jelent, 5 kil., idomitatlan lóra még 5 kil. kevesebb, Tétel 25 frt. Fuss vagy fizess. Urlovarok. Nevezés 1876. szept. 10-én, déli 12 óráig.

III. Államdíj 200 db. 10 fr. arany. Futhat minden a magyar korona területbeli 3 éves mén és kancza. — Távolság 3216 méter. Teher: 52-50 klgr., ménre 1 klgr. több. Erdélyben nevelt lovakra 2-50 klgr. kevesebb. Magyarországon ellett mén, vagy kancza ivadéka 2-50 klgr., mindkettőre 4 klgr. kevesebb. — Tétel 100 frt, fele bánat. Tétel és bánatösszeg fele a második lóé. Nevezés július 20-ka déli 12 óráig bezárólag.

IV. Akadályverseny. Handicap. Díj: 300 frt. Futhat minden ló. Távolság 4824 méter, legszélesebb árok 3-80 méter legmagasabb akadály 0-94 méter. Tétel 25 frt. Fuss vagy fizess. Urlovarok, Nevezés 1876. szeptember 10. déli 12 óráig.

Második nap: vasárnap, szeptember 24-én.

I. Erdélyi díj. Aláírás utján. Minden Erdélyben ellett és felnevelt félvér ló számára. Táv. 4824 méter. Teher 3 évesre 52 klgr., 4 é. 62-50 klgr., 5 é. s id. 65 klgr. — Ménre 1-50 klgr., egy 500 forintos díj nyertesére 2-50 klgr., két ilyen vagy nagyobb díj nyertesére 4 klgr. több. Tét 100 frt, fele bánat. Tét- és bánatösszeg fele a második lóé. Nevezés 1876. aug. 10-ike déli 12 óráig.

II. A lovaglók egyletének akadályversenye (Steeplechase). Díj 400 frt és tiszteletdíjak. Futhatnak bármely országbeli és kőri lovak, melyek az egylet tagjainak bona fide tulajdonában vannak, és legalább három hónapig nyilvános idomítás alatt nem voltak. A lovasnak egyleti tagnak kell lennie. Lovagolhatni tetszés szerint egyen- vagy lovagló ruhában. Távolság 4020 méter. Jó vadásztalaj. Az akadályok 0-94 méternél magasabbak és 3 méternél szélesebbek nem lehetnek. Teher 75 klgr., 4 évesre 2-50 klgr. kevesebb; telivérre 2-50 klgr.

több; lóra, mely nyilvános gyepen akadályversenyben nem nyert 2-50 klgr. kevesebb; egy 500 fortos díj nyertesére 2-50 klgr.; 1500 forintig terjedő díj nyertesére 5 klgr. több; 1500 frtnál nagyobb díj nyertese ki van zárva. Nyeremény: az elsőnek 400 frt és tiszteletdíj, a másodiknak tiszteletdíj és az összes tételek. Tétel 5 frt. F. v. f. Nevezési zárnap szeptember 10-ig bezárólag.

III. Eladó verseny 50 db. arany. Egyleti díj. Futhat minden ló. Távolság 2412 met. Teher 3 évesre 50 klgr., telivérre 7-50 klgr. több; 4 é. 59 klgr., 5 é. és idősebb 68 klgr., ménre 2-50 klgr. több. Erdélyen kívül nevelt lovakra még 7-50 klgr. több. A nyertes árverés utján 800 frtért eladó: minden 100 frtért, mellyel olcsóbb a ló, 2-50 klgr. teherkönynyebbségben részesül. — Kikiáltási ár, a bejelentett ár; a többlet a verseny pénztárát illeti. Tétel 10 arany, fele bánat. Nevezés aug. 10-ike, déli 12 óráig.

IV. Földészek versenye. Adja Kzlozsvár sz. kir. város közönsége. Futhatnak mezei gazdák saját oly lovai, melyeket a bíróság elfogad. — Távolság a pálya köre, nyereg nélkül nemzeti öltönyben. Nyeremény az elsőnek 70 frt, a másodiknak 20 frt és a harmadiknak 10 frt. o. é. Bejelentés futás előtt egy félórával.

V. Államdíj 400 db 10 francos arany. Futhat minden mén és kancza, mely magyar-osztrák birodalmi vagy németországi államlakós jóhiszemű tulajdona. Távolság 4824 méter. Teher 3 évesre 52 klgr., 4 é. 62-50 klgr., 5 évesre 66-50 klgr., 6 é. és idősebb 68 klgr. Ménre 1-50 klgr. több. Magyarországon ellett mén vagy kancza ivadéka 2-50 klgr., mindkettő ivadéka 4 klgr. kevesebb. — 3000 frt értékű díj nyertesére 3 klgr., két ily, vagy egy 5000 frtoséra 5 klgr. több; de nem halmozva. — Angol, vagy francia lóra külön 8-50 klgr. több. — Tétel 200 frt, fele bánat egy hóval a verseny előtt bejelentve 40 frt. Tétel és bánatösszeg fele a második lóé. Nevezés 1876. július 20-ika, déli 12 óráig.

VI. Vigasz verseny. Kötelező minden lóra, mely ez évben a kolozsvári versenyek valamelyikére nevezve volt. Futhat csak olyan ló, mely ez évben e pályán valamely díjra indult, de nem nyert. Kivételt képeznek a hölgyek díjára, a lovaglók egylete díjaira és az akadályversenyekre nevezett lovak; ezekre a fentebbi feltételek nem kötelezők, sem nem kizárók. Távolság 1608 méter. Tétel 50 frt, fele bánat, szeptember 25-ig jelentve 20 frt, nyereség által kizárva 20 frt. A terhek szeptember 15-ig a „Vadász- és Verseny-lap“-ban közzétételnek.

Megjegyzések.

1. Bármely versenyre csak egyleti részvényes nevezhet lovat s ilyen is csak: ki bona fide nevezi lovát.
2. Részvényesnek csak az tekinthető, ki a versenyekig e célra szerkesztett nyilatkozatot, — hogy 10 évig az egylet részvényes tagja óhajt lenni — aláírja, és az első évi részvénydíjat 10 forintbaü befizeti.
3. Részvényes sem idomár, sem üzleti lovar nem lehet.
4. Minden nyereményből 5% az egyleti pénztár javára levonatik.

5. Minden pályázó lótól annyiszor, a hányszor indul, 5 firt indulási pénz és 5 firt gyeppezés az egyleti pénztárba fizetendő.

6. Teherességül a kilogramm szolgál, távolságnál a méter.

7. A bejelentéseknek a díj külön megnevezésével, a lovar színeivel, a ló származásával, a terhek pontos kiszámításával kell az egyleti titkárhoz intézett bérmentes levelekben történni.

8. Csak levél vagy táviratilag tett nevezés érvényes, mely nem később, mint a kitűzött napon és időben kell, hogy a titkárhoz megérkezzék.

9. Valamennyi tét- és bánatösszeg a versenyek előtti este 6 óráig a titkárságnál befizetendő, ellenkező esetben oly lovak, melyekért a tételek említett ideig be nem fizetettek, pályázásra nem eresztetnek.

10. Mindennemű tudakozódás, bejelentés és nevezés ily cím alatt: „Versenykötet” Bartha Lajoshoz Kolozsvárra, főtér 2-ik szám, bérmentesen intézendők.

A lovar-egylet megbízásából:

Bartha Lajos,
egyleti titkár.

EGYVELEG.

* Tanfolyamok a phylloxera vastatrix megismertetésére, felkeresésére és irtására. Május 13-án kezdve június 18-ig minden szombaton, tehát május 13., 20. és 27-én és június 3., 10. és 17-én a klosterneuburgi cs. kir. oenologiai és pomologiai intézet kísérleti kertjében gyakorlati utmutatások nyújtottak és nyújtatnak a phylloxera felkeresésére, hogy a borászattal foglalkozóknak alkalmuk legyen ezen káros állattal megismerkedni. Az okmutatások megfelelő előadással kezdődnek délelőtti 8—9 óráig és tartanak 9-től 12-ig. Az előadások díjtalanok és az igazgatóságnál eszközözendő előleges jelentés után minden szőlőszettel foglalkozónak nyitva állanak. — Azonkívül a cs. kir. földmívelési miniszterium a következők értesítést adta ki: Tanfolyam a phylloxera vastatrix megismertetésére és kiirtására. 1. Ezen tanfolyamnak célja oly egyéneket, kik az ügy iránt érdeklődnek, egyrészt a rovar természetével, másrészt annak irtási módjaival megismertetni és ez által egyszersmint az 1875. április 3-áról kelt törvény értelmében a szakértők kiképzését is előmozdítani. 2. A tanfolyam június 19-én nyílik meg és június 24-én záratik be. 3. A tanfolyam látogatása díjmentes és Klosterneuburgban tartatik meg, résztvenni kívánók az ottani cs. kir. oenologiai és pomologiai intézet igazgatóságához forduljanak. 4. A tanfolyam a következő előadások és okmutatásokból áll: a) az állat természete és életmódja, (6 órában dr. Rösler tanár); b) görcsövi gyakorlatok, (6 órában dr. Ráthay tanár); c) a phylloxerának felkereséséről és irtásáról, (6 órában br. Babo igazgató); d) okmutatások a phylloxera felkeresésére egy felvigyázó közreműködésével. Az előadások d. e. 8—11 óráig, az okmutatások délután tartatnak. 5. A tanfolyam résztvevői annak bezártával látogatási bizonyítványt nyernek.

* A gabona futó bogarat illetőleg a nmlgu földmívelési miniszterium a következő körrendeletet adta ki: 10184. sz. Valamennyi gazdasági egyesületnek. Az ideai gabonavetéseket az ország több részében egy, a gazdaközönség előtt még kevésbé ismert rovar, a gabonafutó bogár (*Zabrus gibbus*) pusztította. Ezen rovar példányai több vidékről beküldetvén, közöltettek a magyar-óvári gazdasági akadémia szaktanáraival, kik által ez ügyben körülményes jelentés tétel, melyet az egyesülettel oly czélból közölök, hogy az abban foglaltakat a gazdaközönség tudomására hozni sziveskedjék. A miniszter meghagyásából Kenessey. — Magát a jelentést lapunk mai száma első helyen közli.

* A házsongárdi birtokosság a múlt héten tartott közgyűlésén elhatározta, hogy az idén gyümölcskiállítást rendez és e végre kiállítási helyiséget építtet, melynek költsége önkéntes adakozásokból lesz fedezve. E czélszerű intézkedés bizonyára üdvösen fog hatni a gyümölcsészet fejlesztésére. Ugy értesülünk, hogy a 20-ki dör sem fogja akadályozni az idéni kiállítást, miután középszerű alma- és körtvetermésre számíthatni, a barack sem fagyott el mindenütt. A kiállítás jövedelme a hegy közöltségei fedezésére fog fordíttatni. (K.)

* A földfelület megcserepedése ellen. Nincs rosszabb a növényekre nézve, mint ha a földfelület megcserepededik, vagyis mint mondják cserepe lesz. Ez nemcsak a kikelést nehezíti, hanem sokszor a növény életébe is kerül. Ezért eddig a favágító törmelékét rostáltuk meg s ezzel behintve ohajtottuk elkerülni a bajt, a mi nagy részben sikerült is, csak hogy egyik baj helyett ismét másikat kaptunk. A fatörmelékét nagy részben ugyanis a fa kérge s héja képezi; ez pedig tudvalevőleg tele van rovartojásokkal (pete). A midőn tehát a veteményes ágyra visszük ezen törmelékét, számos és számtalan féreg magvát hintjük el, melyeknek kukacjai (pondró) a növények gyökereiben nem kevés kárt tesznek. Ezeket tehát használat előtt megkelt semmisítenünk és pedig az által, hogy oltatlan meszet keverünk közé s vízzel leöntjük. A meszoltás által ezek megsemmisülnek vagy legalább is ártalmatlanokká válnak. (F. G.)

* Az erdélyi pincze-egylet Arnulf bajor hg-nek részint az egylet pinczéiben tett látogatása emlékére, részint üdvözlötül, mint az erdélyi gazdasági egylet első külföldi tiszteletbeli tagjának, Erdély nemes boraiból összeállított collectiot küldött izlelőül, reméljük, hogy e kitünő nectár Bajorországban is ép úgy fog hódítani, mint bárhol, hova eddig eljuthatott.

* Felhívás. A földmívelés, ipar és kereskedelemügyi miniszterium részéről felkértek azon t. gazdákat, kik a legutóbbi fagyok alkalmával a szőlők vagy gyümölcsfák megóvására füstölést alkalmaztak, annak eredményéről összehasonlítva a füstölésben nem részesült hason fekvésű területekkel nevezett miniszteriumhoz jelentést tenni sziveskedjenek, kiemelve ezen jelentésben, hogy a füstölés mily anyagokkal eszközöltetett s az egész eljárás mily költséget vett igénybe. (Tudtunkkal a füstölés Kolozsvárra csak egy helyen alkalmaztatott B. L. ur házsongárdi szőlőjében május 20-án este, füstölő anyagul szal-

más trágya szolgált, de a — 3°-ra súlyedő hőmérséklettel szemben teljesen hatástalannak bizonyult. A fedő anyagok közül egyedül a zspuszalma és szalmás gyékény nyújtottak kellő védelmet) Szerk.

* A kolozsvári mezőkön és széna füveken tapasztalt egér-és rovarkárok tudományos constatalása czéljából majus 30-án szakértő bizottság indult meg a határon, mely alkalommal Dr. Szaniszló Albert és Parádi Kálmán jeles tanáraink működtek közre, kiknek érdekes és szakavatott jelentését lapunk jövő számában teljertartalmulag közölhetni reméljük.

* Piaczi árainkat illetőleg megjegyezzük, hogy lapunk zártáig Nagy-Enyed, Sepsi-Szt.-György, Torda, és Vajda-Hunyad újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabonaárak pedig 100 kilogrammonként vannak jegyezve.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Jelzálogkölcsonöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett nem tehermentes földbirtokra 1000 frttól a legmagasabb összegig 5 $\frac{3}{4}$ és 6% kamat mellett törlesztésre, rövid idő alatt és 5000 frton felülieket még előnyösebb módozatok mellett gyorsan eszközöl

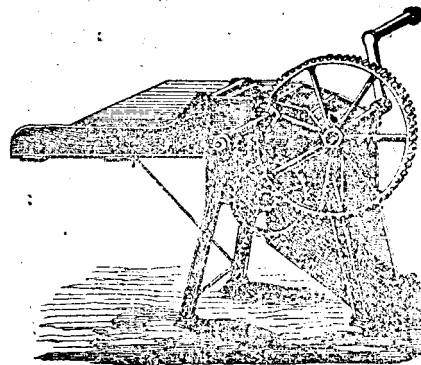
a hatóságilag engedélyezett általános

(4) (9-26) „Ipar és keskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvártt, belmonostorutca, 19. sz.

(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. u. 1-4 óráig)

TAUFFER FERENCZ

KOLOZSVÁRTT.

Ajánlja a már ösmeretes Mayer-féle amerikai szegszerkezetű vert vasból készült cséplő-gépjeit, kézi- és lóerőre új javítással, Mayer Trieurs konkolyválasztó és különböző szelelő rostáit kedvező fizetési feltételek mellett.

(3)

(21-52)

Piaczi árak.

A héti vásár		Egy hectolter (=1.62 bécsi mérő)						100 Kilogramm (=178.55 bécsi font)	1 köbméter (=0.14 bécsi köböl)	1 kilogramm (=1.78 bécsi font)	
helye	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajezárókban											
Besztercze	máj. 23.	600	450	330	—	356	—	330	180	320	30
Brassó	máj. 19.	720	536	370	392	300	348	—	—	—	36
Csik-Szereda	máj. 24.	700	625	550	400	300	500	400	198	125	30
Déas	május 30.	500	360	300	—	125	300	510	155	450	32
Déva	máj. 27.	790	695	600	495	795	400	230	110	136	32
Erzsébetváros	máj. 27.	650	500	400	—	300	300	280	150	300	32
Gy.-Sz.-Miklós	máj. 27.	975	700	425	425	225	425	245	75	—	32
Fogaras	máj. 26.	610	395	295	—	260	295	280	120	390	34
K.-Fehérvár	máj. 27.	760	550	500	—	—	300	380	180	300	38
Kolozsvár	junius 1.	700	520	430	—	285	320	260	130	360	42
M.-Vásárhely	máj. 24.	590	350	368	270	224	230	260	50	335	34
Naszód	máj. 25.	660	500	330	330	260	330	200	110	125	30
Nagy-Enyed	máj. 18.	650	525	350	—	326	288	290	50	444	36
N.-Szeben	május 30.	660	510	360	440	300	300	245	—	300	38
S.-Sz.-György	máj. 22.	670	610	370	450	300	350	440	100	200	34
Szamosujvár	május 29.	725	465	400	400	270	250	300	75	400	34
Sz.-Régen	máj. 25.	655	420	395	285	250	295	180	80	220	24
Sz.-Udvarhely	május 23.	650	425	345	—	300	345	250	100	300	36
Torda	april. 15.	660	500	360	300	270	230	250	120	1100	32
V.-Hunyad	május 13.	550	428	370	—	250	280	200	100	600	36

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjszabályzata.

	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	széri hirdetésekor											
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
16/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
8/16 "	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 "	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 "	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 "	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Azonkívül 30 kr. bányegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

TARTALOM:

A gabonafutó bogár. (Zabrus gibbus.) — Utmutatás a Mezőség kopárainak befásítására. — Szőlőinket ért fagy után. — A fagyról. — Könyvismertetés. — Társalgó. — Verseny-feltételek. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.